

BURUNDI 3 – 8 DECEMBER 2022

Plastisch chirurgen: Arjen van Turnhout en Wouter van der Sluis

Anesthesioloog: Karin Feddes

Anesthesie medewerkers: Vanessa de Roos en Elly Hofstede

Operatieassistenten: Fatima Ben Bouazza en Melissa Aulia

Verpleegkundige: Ellen Campagne

TEAM MET CORSTIAAN

Uitgezwaaid door de spil van Interplast Holland, Annemarie Maas, vertrekken we op 3 december 2022 vanaf Schiphol naar Bujumbura International Airport. Toevallig komen we ook onze voorzitter, Corstiaan Breugem, tegen op de luchthaven. Hij vertrekt richting Zuid-Afrika. Met een tussenstop in Nairobi komen we zondag 4 december aan op een rustige luchthaven. Achter de security worden we opgewacht door onze partner van Izere, André Nkeshimana.

Fijn voor ons, het scheelt een hoop tijd in het nemen van een aantal hordes om buiten te komen. Na de verplichte Covid test à \$100,- per persoon kunnen we richting douane. Ondanks de gedetailleerde lijsten met meegenomen medicamenten wil de douane ons niet doorlaten. Het gaat om de wijze van noteren van de medicijnen op de lijst, niet helemaal volgens de regels vindt de douanier. Na wat telefoontjes komt er een ambtenaar (wel pas na kerktijd) naar de luchthaven om ons, met wat hulp van André, toch door te laten. Inmiddels uren later kunnen we eindelijk richting hotel Amahoro. Wel na het oplossen van een Rubiks cube met de koffers die uiteindelijk toch in de twee beschikbare voertuigen blijken te passen. Geen tijd voor rust want we worden verwacht bij het kantoor van Izere in Bujumbura. Izere is een stichting die bestuurd wordt door André Nkeshimana. Izere staat voor hoop en is een stichting die zich richt op Burundezen in Nederland en projecten ontwikkelt voor Burundi, om zo bij te dragen aan de wederopbouw en ontwikkeling van het land. Het gaat samenwerking aan met andere NGO's.

Nadat we in Bujumbura Ildephonse (een derdejaars chirurg in opleiding) hebben opgepikt gaan we zondagmiddag laat bij Izere spreekuur doen voor de eerste screening. Zoals ook eerder ervaren zien we weer een mix van aandoening en afwijkingen, het meeste niet binnen de reikwijdte van de plastisch chirurg. Veel spastische en geretardeerde kinderen, voor wie we eigenlijk weinig kunnen betekenen. We relateren deze diagnoses aan de ontbrekende perinatale zorg in Burundi. Ook zien we veel grote lies- en scrotaalbreuken en enkele congenitale afwijkingen die ik alleen in de leerboeken heb gezien. Onder andere een extrofica vesicae en een laterale aangezichtsspleet. De logistiek, omstandigheden en de onzekere nazorg maken dat we hier niets mee kunnen. We vragen enkele van de geselecteerde patiënten om naar een van de twee ziekenhuizen te komen waar we zullen gaan opereren.

Daags na aankomst reizen we met de auto en een busje naar Kayanza, hoofdstad van de gelijknamige provincie in het noorden. We verblijven in hotel le Paradis. 's Middags worden we ontvangen in

Daags na aankomst reizen we met de auto en een busje naar Kayanza, hoofdstad van de gelijknamige provincie in het noorden. We verblijven in hotel le Paradis. 's Middags worden we ontvangen in

L'HOPITÂL DE KAYANZA.

De operatiekamer wordt ingericht in het oude OK blok. Er is recent een 'bloc maternite' gebouwd waar nieuwe operatiekamers zijn ingericht, maar we hebben bij de oude OK aansluitend een uitslaapruimte zodat we beter zicht kunnen houden op de geopereerde patiënten. Dinsdag 6 december starten we met opereren. Twee tafels naast elkaar in de OK. We beschikken over 1 toestel met mogelijkheid voor beademing. De planning is dusdanig dat we naast een algehele narcose een ingreep onder lokaal anesthesie of onder sedatie kunnen doen. Het duurt even voordat de logistiek op orde is maar uiteindelijk gaat alles voorspoedig. We hebben wat ondersteuning van lokaal personeel, maar met name in de logistiek. Er zijn geen OK assistenten maar wel zgn anesthesietechnici, Pascal en Desiré, die enthousiast meedraiden en bij toerbeurt de narcose ingrepen begeleiden. De sterilisatie wordt aangestuurd door Adrienne, die welwillend is om aan onze wensen te voldoen. Enkele medewerkers die veel voor ons doen zijn Eric en Mangus.

Zij regelen de aanvoer van patiënten en leveren hand en spandiensten. Ook maken we gebruik van de spreekvaardigheid van Juvenal, een apotheker die veel in de OK is en het leuk vindt om met ons te werken. Voor vertaalwerk hebben we ook Frederick en natuurlijk Ildephonse, die als chirurg in wording vooral helpt met de medische vertaling. In Burundi is de voertaal Frans, maar een groot deel van de bevolking spreekt (alleen) Kirundi. Ildephonse staat regelmatig aan de OK tafel om met Wouter of met mij te opereren. Hij is enthousiast en wil graag wat doen. We moeten aftasten wat we hem kunnen leren, het gaat in de opleiding in Burundi anders dan we gewend zijn in Nederland.

Drukke op de operatiekamer

Zonder grote problemen opereren we tot en met vrijdagochtend 9 december. Die ochtend met name wat kleine ingrepen. Daarna ordenen en inpakken van alle spullen, een serieuze klus waar Wouter en ik ons gelukkig niet mee mogen bemoeien. Donderdagavond hebben we als afscheid een etentje gehad met de mensen die ons hebben ondersteund in het ziekenhuis en ook de 'eerste man' van de provincie Kayanza was daarbij aanwezig met zijn gevolg. Het eten was heerlijk en genoeg voor de grote eters in het gezelschap. Ons team werd uiteraard bedankt voor het werk.

Zaterdag nog een rondje visite en toen door naar Gitega, een rit van enkele uren. Onderweg in het busje plotseling een zorgwekkend geluid en een stevige rammel tijdens het remmen. Niet heel geruststellend in een bergachtig gebied. Gelukkig is er in het eerstvolgende dorp dat we aandoen een mogelijkheid voor een 'field repair'. Nadat een vervangend onderdeel voor de rem is geregeld en gemonteerd zijn we betrekkelijk snel weer op weg. In de loop van de middag arriveren we in Gitega, hoofdstad van de gelijknamige provincie, gelegen in het oosten van Burundi. We nemen intrek in hotel Accolade en hebben wat tijd om de omgeving te verkennen. Zondag inrichten van de OK en afspraken maken met de lokale medewerkers. In de loop van de middag screenen van patiënten, hetgeen wat moeizaam op gang komt vanwege de zondagsrust. Ook de potentiële patiënten hielden zich wat schuil. Er is geen sleutel van het polikantoor, zodat we de screening buiten starten onder een priegel. De aard van het aanbod is vergelijkbaar met de screening bij Izere en in Kayanza, veel getardecade kinderen en patiënten met lies- en scrotaalbreuken. Ook zien we wederom een groot aanbod van lipomen, sommige van serieus formaat. Om te opereren geen ingewikkelde chirurgie, wel dankbaar voor degenen die er van af kunnen komen.

Maandag 12 december starten we weer vol energie het operatieprogramma. Regelmatig komt Odette, het lokale hoofd van de anesthesie, de operatiekamer in met een notitieblok om bij te houden wat we allemaal doen. Ook hier weer belangstelling van twee anesthesie technici uit het ziekenhuis, Pamela en Raoul, die regelmatig aanhaken. En er is in dit ziekenhuis een ervaren chirurg, Jeandelieu, die af en toe mee opereert. Hij is een vaardige operateur, we zien hem op een zeker moment op de naastgelegen OK geroutineerd een femurnail inbrengen. Dagelijks voor het programma uit lopen we visite en na afloop van de OK dag screenen we het

nieuwe aanbod van patiënten. We worden daarbij behulpzaam ondersteund door Jacqueline, het hoofd van de poli. Er is uiteindelijk toch voldoende aanloop om de programma's te vullen. Gek genoeg zien we vrijwel geen schisis patiënten. Drie zuigelingen met schisis die te jong zijn om te opereren moeten we afwijzen en (de ouders) vragen om een volgende keer terug te komen.

NOG EEN BEETJE TE JONG

Ik neem aan dat er regelmatig surgical camps voor schisis worden georganiseerd in Burundi, gezien het uitblijven van oudere (operabele) patiënten met een lip- of gehemeltespleet. We zijn hier natuurlijk niet om ons eigen bestaansrecht te bewijzen, maar om aan vraag naar zorg te kunnen voldoen. Het zou jammer zijn als de zorg wordt geboden door over elkaar

heen buitelandse NGO's. Ik heb niet de indruk dat de gezondheidszorg in Burundi op dit moment toereikend is voor de hele bevolking.

De dagen in Gitega zijn gevuld en verlopen zonder problemen. Woensdagavond gaan we uit eten in de stad en naar goed Nederlands gebruik eten we bij een Italiaans restaurant. We zijn tenslotte maar kort in Burundi dus je moet geen kans onbenut laten om de lokale keuken te proberen. De meeste dagen wordt het ontbijt en het avondeten overigens verzorgd door Remi en Esperanza. Zij zijn meegereisd vanuit Bujumbura en zorgen voor een constante factor in de catering.

CATERING

Vrijdag, op de laatste operatiedag, staan er ineens twee Chinese dokters op de OK in fancy operatiekleding. Het betreft een vrouwelijke gynaecoloog en een mannelijke tandarts, die bij navraag faciale chirurgie doet. Zoals we de Chinezen kennen maken ze overal foto's van en stellen veel vragen over onze ingrepen. Dankzij Google translate zijn er geen taalbarrières meer. Zo leren wij dat deze specialisten door China voor een jaar zijn gestationeerd in Gitega. 's Avonds hebben we een informeel samenzijn met de Nederlandse ambassadeur in Burundi, Jeroen Steeghs. Na een geroutineerde afbouw van de OK door Fatima, Melissa, Ellen en 'de anesthesie' en een voorspoedige terugreis naar de hoofdstad, treffen we hem in een restaurant in Bujumbura. Ook Marja Esveld van de ambassade sluit aan bij het gesprek. Vanuit de ambassade of vanuit de Nederlandse overheid hoeven we niet op veel financiële of logistieke steun te rekenen, het focus van de ambassade ligt op projecten die gericht zijn op emancipatie, vrouwenrechten en seksuele voorlichting en zelfbeschikking.

De gezondheidszorg kan mijns inziens wel een belangeloze ondersteuning gebruiken.

De nazorg van onze patiënten ligt bij Jeandelieu, we laten alles in goed vertrouwen aan hem over. Ook Ildephonse zal zich op de hoogte houden van het wel en wee van onze patiënten. We nemen afscheid van hem in Bujumbura. Hij gaat snel terug naar vrouw en kind. Het afscheid valt hem zwaar. Hij is zichtbaar geëmotioneerd en dat schijnt voor Burundese mannen niet gebruikelijk te zijn horen we van André. .

Zaterdag 17 december kunnen we rustig opstaan en ontbijten. Na een speurtocht met André om koffie (volgens kenners heeft Burundi de beste koffie) te kopen gaan we met de koffers in de auto naar Bora Bora. Een aangename loungeplek aan het Tanganjika meer en dichtbij de luchthaven. Even afschakelen met het team onder het genot van een lekkere lunch en een lokaal Primus biertje.

Eind van de middag nemen we op de luchthaven afscheid van André en Eric, onze trouwe chauffeur. Geheel naar Burundees gebruik een afscheid zonder al te veel emotie, maar van binnen voelt het wel een beetje meer dan zakelijk.

We spreken de intentie uit dat er een vervolg komt op dit 'camp' (het woord missie is woke heb ik begrepen, maar nog niet vervangen door een bruikbaar alternatief dat de lading dekt). Tijdens het 'camp' hebben we 96 ingrepen verricht (met name brandwondcontracturen, tumoren en grote lipomen).

Na een overnachting (van 4 hele uren) in Nairobi vliegen we terug naar Schiphol. Het afscheid van het team is snel, want iedereen wil graag weer naar gezin, familie en vrienden. Het gewone leven begint weer. Ik hoop dat er snel weer een onderbreking komt met een reis naar het 'ongewone'.

Ik wil Wouter, Ellen, Elly, Karin, Vanessa, Fatima en Melissa bedanken voor hun bijdrage om deze reis tot een succes te maken. We hebben niet alleen een productieve maar ook heel leuke tijd gehad. En natuurlijk wil ik ook Annemarie bedanken voor haar rol in de voorbereidingen en ondersteuning van de reis. Wordt vervolgd.

Arjen van Turnhout

